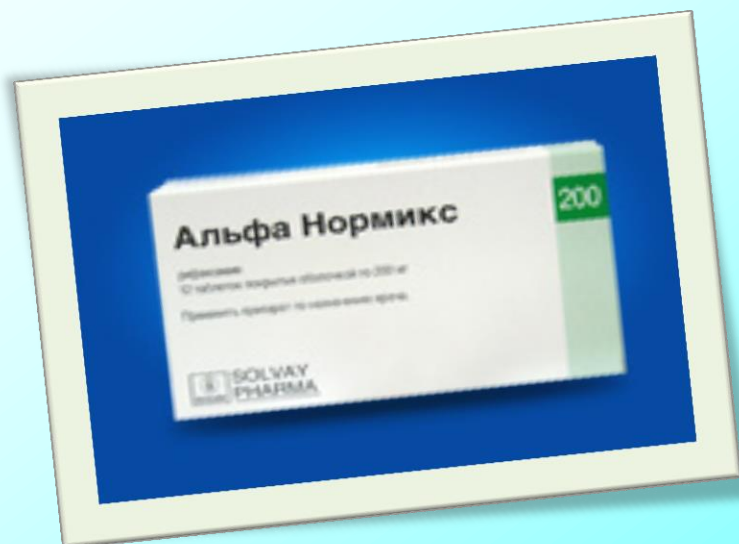

Тиббиёт товаршунослиги фанидан маъруза

МАВЗУ: “ТИББИЁТ ТОВАРЛАРИНИ ҚАДОҚЛАШ.
ТОВАРЛАР МАРКИРОВКАСИ, ТОВАР ВА ХИЗМАТ КЎРСАТИШ БЕЛГИЛАРИ”

Катта ўқитувчи М.Н.Зияева

Режа:

- 1. Қадок, унинг таснифи ва қўйиладиган талаблар.**
- 2.Тара(идиш)турлари ва уларга қўйиладиган талаблар.**
- 3. Тиббиёт товарларни сақлаш ва сақлашда қўйиладиган талаблар:**
 - дори воситаларни сақлаш қоидалари,**
 - тиббиёт буюмларини сақлаш қоидалари,**
 - тиббиёт техникани сақлаш қоидалари,**
 - ассортименти чекланган товарларни сақлаш қоидалари.**
- 4. Товарларни русумлаш (маркировкалаш).**
- 5. Товарлар яроқлилик муддати.**

Таянч иборалар:

- қадоқлаш, элементлар,тиқинлаш
воситалари, идиш, жойлаштириш, ташиш,
русум, товар белгилари, хизмат кўрсатиш
белгилари, сақлашучун алохида талаблар,
сақлаш муддати, яроқлилик муддати.

АДАБИЁТЛАР:

- М.Н.Зияева, Г.А. Султонова. Тиббиёт товаршунослиги. Дарслик. ”Фан” нашриёти. Тошкент, 2008й.,308 бет.
- М.А.Николаева .Товароведение потребительских товаров. Теоретические основы. Учебник для вузов.М., НОРМА,1998г.
- Тютенков О.Л., Филиппин Н.А., Яковлева Ж.И. Тара и упаковка готовых лекарственных средств, Москва, “Медицина”, 1982.
- М.М. Миролимов. Фармацевтик технологияси асослари. Тошкент, Абу Али Ибн Сино,2001й.
- М.М. Миролимов. Йиғинди препаратлар технологияси. Тошкент, Абу Али Ибн Сино,2001й.
- Отраслевой стандарт. Правила оптовой торговли лекарственными средствами и изделиями медицинского назначения. Основные положения. TSt 42-03-2002 МЗ РУз

Қадоқ, унинг таснифи ва қўйиладиган талаблар

Қадоқ – тиббий бузилишлар ва йўқолишлардан, атроф-муҳитни эса ифлосланишдан ҳимоя қиладиган восита ёки воситалар мажмуидир. Қадоқнинг асосий вазифаси қадоқланган тиббий товарларни ноқулай ташқи шароитлардан ҳимоя қилиш, шунингдек товарларнинг миқдорини камайиши ҳамда атроф-муҳитни ифлосланишини олдини олишдир. Идишлар, қадоқлаш ёки боғлаш ашёлари қадоқ қисмлари ҳисобланади.

Қадоқлаш жараёни – маҳсулотни ташиш, сақлаш, сотиш ва истеъмол қилишга тайёрлашдир.

Қадоқданган тиббиёт товарларни қуйидагича белгилар бўйича таснифлаш мумкин.

- ишлатилиши бўйича
- миқдори бўйича
- бажардиган вазифаси бўйича

Бажарадиган вазифасига кўра қадоқ истеъмол, транспорт (ташиш), ишлаб-чиқариш ва консервация қадоғига бўлинади

Қадоқларнинг истеъмол хусусиятлари :

- қадоқни ташишга қулайлиги,**
- товарни ишлатилиши ва сақланиши хақида ахборот мавжудлиги,**
- ёқимли ташқи кўриниши,**
- қадоқни қулай ишлатилишини таъминлайдиган шакл,**
- ишлатилган қадоқни онсон йўқотилиши ёки ишлатилган қадоқни қайта ишлатиш имконияти мавжудлиги.**

Қадоқни бажариладиган функцияси бўйича таснифи

Истеъмол қадоғи - махсулот билан биргаликда истеъмолчига келиб тушади, товарнинг бир кисми бўлиб унинг умумий нархига киради.

Транспорт (ташиш) қадоғи – товарни истеъмол қадоғидаги ёки қадоқланмаган товарни ташишга мўлжалланган бўлиб алоҳида мустақил ташиш воситаси сифатида ишлатилади.

Ишлаб-чиқариш қадоғи - ишлаб-чиқариш жараёнини ташкил қилишда унинг технологик кисми сифатида ишлатилади, махсулотни чакана савдоси учун мўлжалланмаган.

Консервация қадоғи - хом ашё, буюмларни, техник воситаларни, хавфли чиқиндиларни узоқ муддат сақланишига мўлжалланган.

Қадоқлар таркиби бўйича иккита турга бўлинади: идиш (тара) ва ёрдамчи қадоқлаш воситалари. Идиш (тара) қадоқнинг муҳим, баъзи ҳолларда, ягона қисми бўлиб, товарни жойлаштиришга мўлжалланган.

Ёрдамчи қадоқлаш воситалари қадоқларнинг қисми сифатида истеъмол ва ташиш қадоғида ишлатилади. Уларга тиқин воситалари, ёрлиқлар, қопламалар, бирлаштирувчи қисмлар киради.

Ишлатилиши бўйича қадоқлар бирламчи, иккиламчи ва учламчи турларга бўлинади.

Бирламчи (индивидуал) қадок - маҳсулотни узок муддат давомида сақланишига мўлжалланган бўлиб, маҳсулотга ҳеч қандай салбий таъсир кўрсатмайди ёки у билан реакцияга киришмайди.

Бирламчи қадок — амалдаги модда қадок ашёси билан бевосита алоқада бўладиган якка тартибдаги қадокдир.

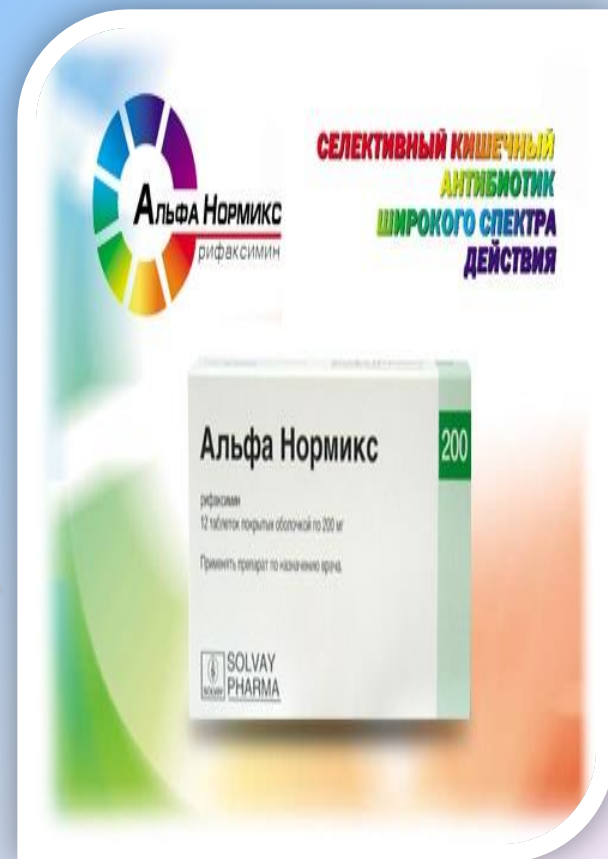
Бирламчи қадок дори-воситага нисбатан индифферент, яъни дори моддага зарарли таъсир ўтказмайди ёки у билан реакцияга киришмайди.

Дори воситалар ва тиббий товарлар билан алоқада бўлган бирламчи (индивидуал) қадоқга алохида талаблар :

бўғ ва ҳаво ўтказмаслиги;

- **кимёвий индиферентлиги ;**
- **мустаҳкамлиги;**
- **харорат таъсирига турғунлиги;**
- **ёруғлик нурини ўтказмаслиги;**
- **микроорганизмларга турғунлиги.**

Иккиламчи қадок — бирламчи қадокни ташқи омиллардан химоя қилишга мўлжалланган воситадир. Иккиламчи қадок бир нечта бирламчи қадокларни ўз ичига олиб уларни сақланишини таъминлайди.

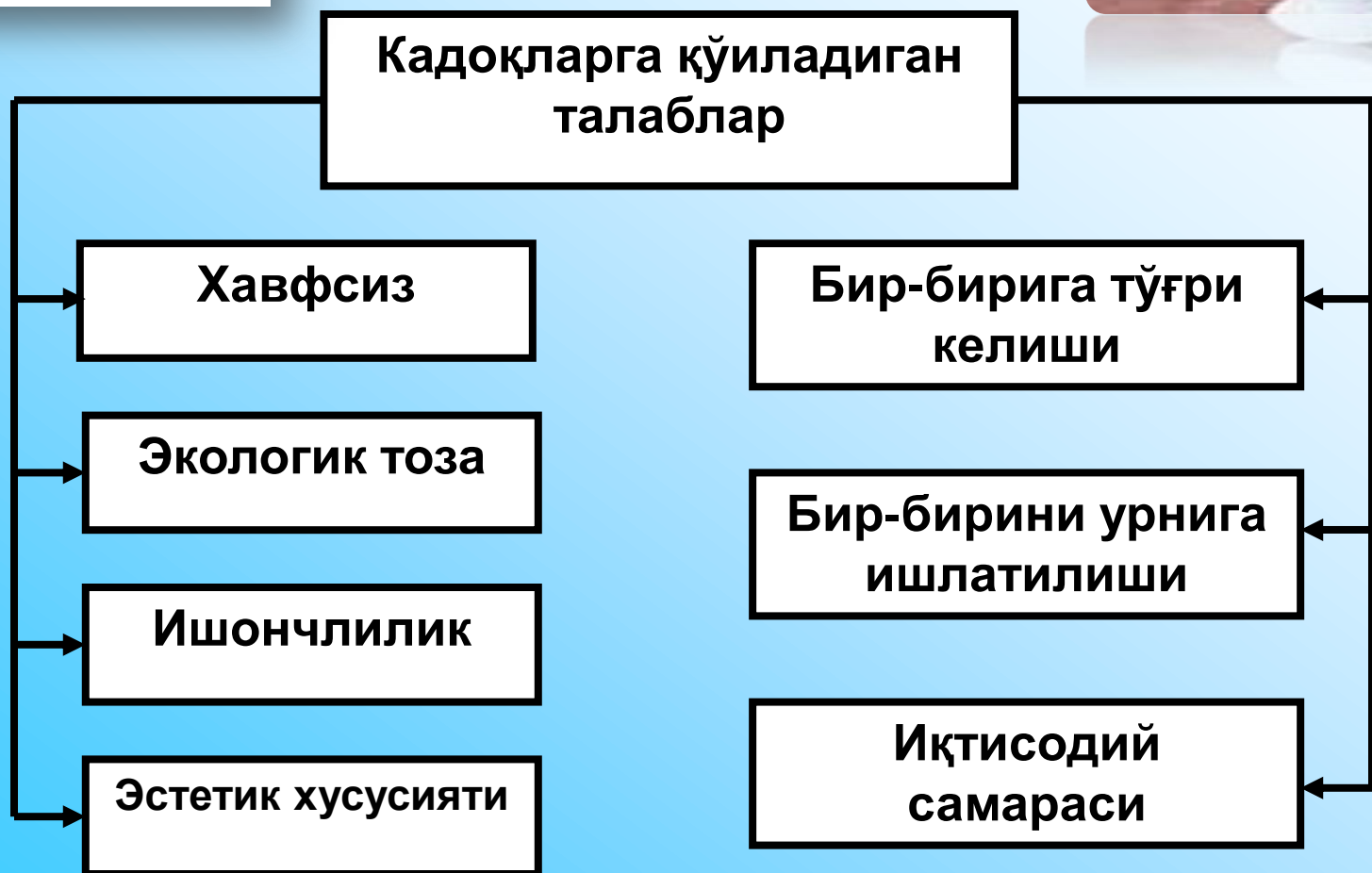
Гуруҳий қадок — бирламчи ва иккиламчи қадокларни химоя қилишга мўлжалланган, маҳсулот қадокланаётганда машиналар ёки аппаратларда шаклга солинади.

Учламчи ёки транспорт қадोगи маҳсулотни тақсимланиш ва сотув жойигачан етказиб беришга мўлжалланган.

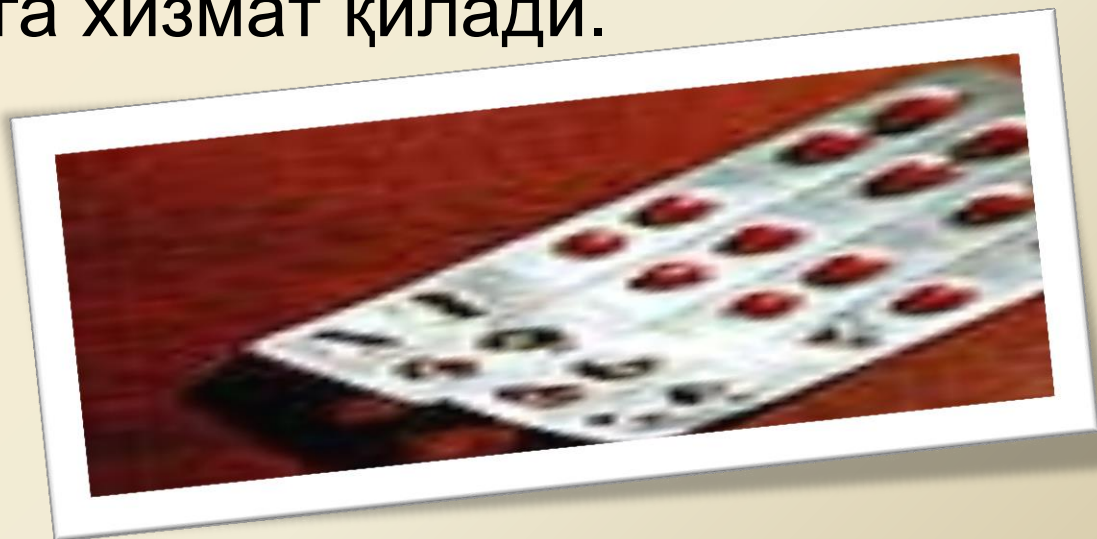
- **Ташиш (транспорт) қадोगи — товарларни ташишда ишлатилади. У транспорт идишлари, қадоклаш, боғлаш ашёлари, шунингдек товарларнинг транспорт воситаларида силжишини олдини олиш учун турли мосламалардан иборатдир.**

Қадоқларга қўйиладиган талаблар

Истеъмол идишлари - турлича ҳажмли қутилар, саватлар, тубалар, қоплар, картон ва полимер ашёлардан тайёрланган ўрамлар, шиша ва металл идишлар ва бошқалар.

Қадоқлаш ашёлари – тайёр дори воситаларни қадоқлашда ёғоч, қоғоз, пергамент, картон, полимерлар ашёлар сифатида ишлатилади ва идишларни ишлаб чиқаришга хизмат қилади.

Тара(идиш) ва қадоклаш воситаларининг таснифи

Тара -товарни маълум сонини жойлаштиришга мўлжалланган идишдир.

Тара қадокни қисми ҳисобланиб, товарни сақлашга, ташишга мўлжалланган.

Тара ишлатилиши бўйича **транспорт ва истеъмол** турларига бўлинади.

Транспорт тара турига контейнерлар, қутилар(ёғоч), қоғоз қоплар.

Истеъмол тара - картон қутилар, флаконлар, тубиклар ва бошқалар.

Истеъмол таранинг нарҳи маҳсулот нарҳига кириб истеъмолчи томонидан тўланади.

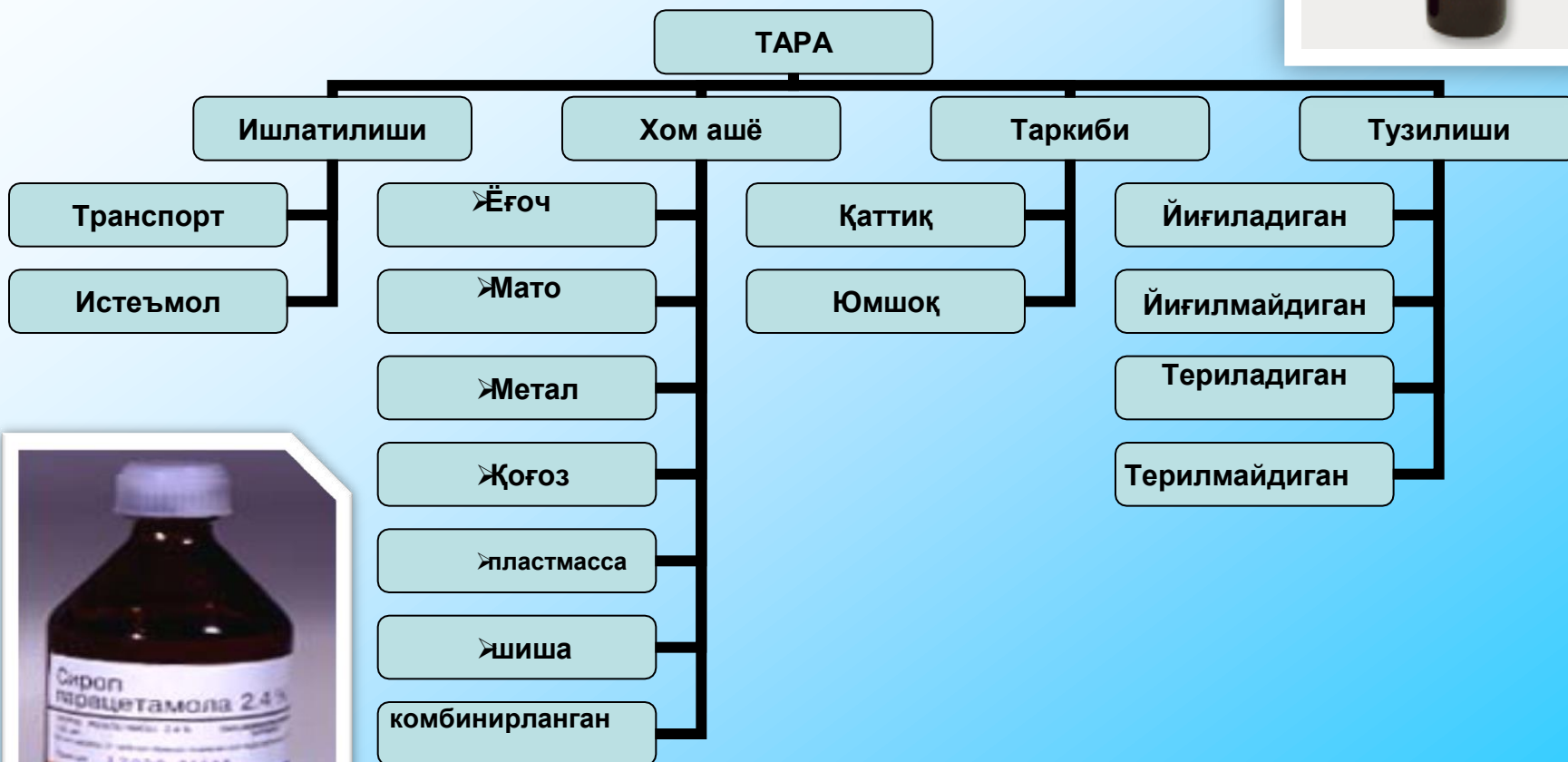
Истеъмол таранинг : бирламчи, иккиламчи ва гурухий.

Тара турлари

(тайёрланган материалга боғлиқ)

- Ёғочли
- Матоли
- Металли
- Шишали
- Пластмассали
- Комбинирланган

Таранинг таснифи.

Қаттиқлик бўйича тара:

қаттиқ (ўз шаклини ўзгартирмайди)

юмшоқ (ичидан товар олингач ўз шаклини ўзгартиради)

Қадоқлаш воситалари қадоқлаш жараёнида тара ва қадоқни ўраш учун хизмат қилади. Тиқин воситалари буюм ёки дори воситали тарани тиқинлашда хизмат қилади (қопқоқлар, тиқинлар, қистирмалар).

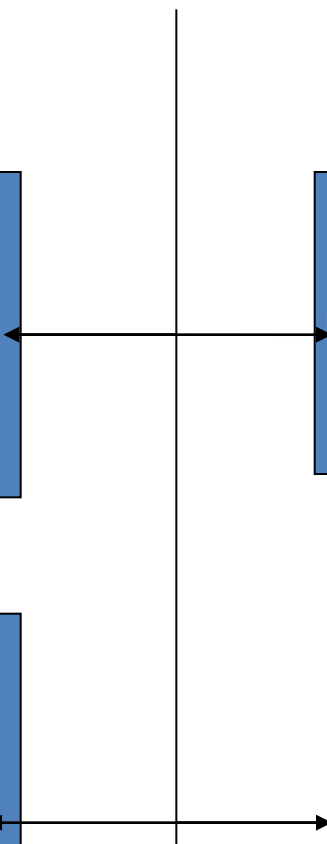
Тузилиши бўйича тара

териладиган

терилмайдиган

йиғиладиган

йиғилмайдиган

Тиббиёт товарларни сақлаш

Сақлаш – тайёр маҳсулотни ишлаб чиқаришдан то истеъмолчигача ёки фойдаланишгача товар ҳаракатининг технологик босқичидир.

Сақлаш мақсади – дастлабки хоссаларининг барқарорлигини таъминлаш ёки уларнинг минимал йўқотишлар билан ўзгартиришдан иборат.

Сақлаш вақтида тиббий товарларнинг энг муҳим истеъмол хоссаларидан бири намоён бўлади – маҳсулотни тайёрловчидан истеъмолчигача етказиш имконияти бўлган сақланишлиқдир.

Сақлаш шартлари – сақлаш жойларида товарларни сақлаш ва жойлаштириш тартиби билан шартланган атроф-муҳитнинг ташқи таъсирлари йиғиндисидир.

Маълумки, масалан, кристаллик суви мавжуд моддаларни қуруқ хонада сақлаш унинг нобуд бўлишига олиб келиши мумкин. Бундай моддалардан тайёрланган дори-воситалар, ушбу модданинг кучли концентрациясига эга бўлади, шунинг учун дориларни сақлашга алоҳида эътибор берилади. Сақлаш шароити нафақат бузилишга, балки беморларни даволашда зиён етказган ҳоллар юз берганлиги маълум. Қатор омиллар, масалан, номутаносиб ҳарорат, музлаш ва эриш, ортиқча намлик ва бошқа омиллар дори воситаларга салбий таъсир қилади.

Нотўғри сақлаш оқибатида айрим дорилар аланга олиши ёки портлаши, бошқалари газ ажратиши мумкин. Ҳатто тўғри, лекин ҳаддан ташқари узоқ сақланганда ҳам уларнинг аксарият қисми ўзгаради, фармакологик таркибига (антибиотиклар, органик препаратлар) салбий таъсир қилади. Шу муносабат билан бундай дори воситаларни сақлаш бўйича белгиланган муддатларига амал қилиш зарур.

Бўлим (хона) ларда дори воситаларни тўғри сақлаш уларнинг фармакологик хоссаларига боғлиқ ҳолда амалга оширилади. Шунинг учун уларни “томир ичига”, “ички”, “кўз томчилари”, “ташқи”, “дезинфекцияловчи” ва бошқаларга бўлиб сақлаш мажбурий ҳисобланади.

Дори-воситлар сақланадиган тиббиёт жавонининг ҳар бир бўлинмасида дорилар агрегат ҳолати (кукунлар, ҳапдорилар, микстуралар, инъекцион эритмалар ва ҳ.к.) бўйича ажратиш лозим.

Б гуруҳидаги дори воситалар иш тугаганидан кейин қулфланадиган жавонларда бошқа дори воситалардан алоҳида сақланади.

Дамламалар, қайнатмалар, шилимшиқлар, эмульсиялар, микстуралар, шунингдек вакцина ва зардоблар фақат музлатгичда ёки ёрлиқ да кўрсатилган шартларга мувофиқ сақланади.

Тибиёт товарларни сақланишига қўйиладиган талаблар

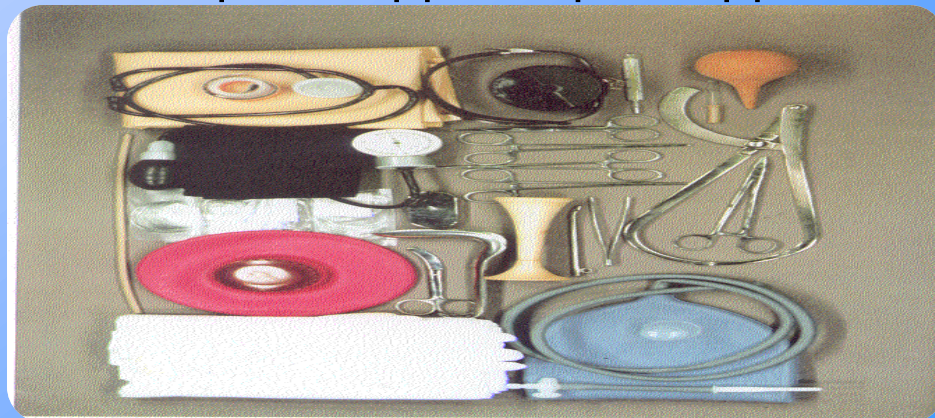
резина буюмларни учун қўйидагилар талаблар:

- ёруғликдан, айниқса тўғридан-тўғри қуёш нурлари, ҳавонинг юқори (20°C дан ортиқ) ва паст (0°C дан паст) ҳароратидан, ҳавонинг оқими (ғилвизаклар, механик вентиляция) дан, механик шикастланишлар (босим, эгиш, бураш, чўзиш) дан ҳимоя қилиш;
- қуришининг олдини олиш учун камида 65 % лик нисбий намликни, деформация ва уларнинг эгилувчанлигини йўқотишни;
- моддаларнинг таъсир ўтказишини (йод, хлороформ, лизол, формалин, кислоталар, органик эритувчилар, мойлаш ёғлари, ишқорлар, хлорамин Б) нинг изоляциясини;
- иситиш асбобларидан узоқда сақлаш шароитларини (камида 1 метр).

Резина буюмларни сақлаш учун хоналар махсус жавонлар, қутилар, токчалар билан жиҳозланади. Резина буюмларни бир неча тахлам қилиб сақлаш мумкин эмас, чунки пастдаги буюмлар эгилиб шакли бузилади.

Резина буюмлар номлари ва яроқлилик муддатлари бўйича жойлаштирилади. Уларнинг айрим турларини сақлашга алоҳида эътибор берилади:

- таглик доиралар, резина иситгичлар, муз учун халталар бировз шиширилган ҳолда сақланади;
- эгилувчан катетерлар, бужлар, қўлқоплар, резина ва шунга ўхшаш буюмлар зич ёпилган, талък қалин сепилган қутиларда сақланади. Резина бинтлар узунасига талък сепилган юмалоқ шаклда сақланади.

Боғлаш воситаларни сақлаш

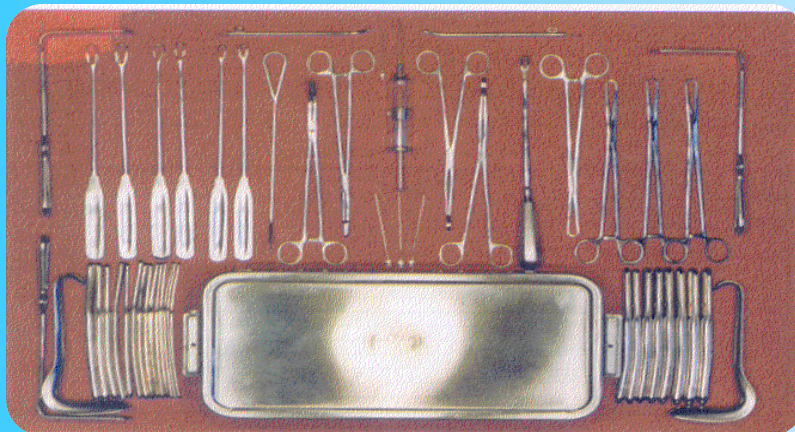
Боғлаш воситалари шамоллатиладиган қуруқ хоналарнинг жавонларида, қутиларда, токчалар ва ичидан тиниқ мойли бўёқ билан бўялган тагликлар устида тоза ҳолда сақланади.

Тиббиёт асбобларни сақлаш

Жарроҳлик асбоблари ва бошқа металл буюмларни иситиладиган қуруқ хоналарда, хона ҳароратида сақлаш керак. Сақлаш хоналаридаги ҳаво ҳарорати ва нисбий намлик кескин тебранишга йўл қўйилмайди.

Тиббий зулукларни сақлаш

Тиббий зулукларни сақлашда хонада дори воситалар ва бошқа моддаларни сақлашга йўл қўйилмайди. Зулуклар ҳароратнинг кескин ўзгаришларини ёқтирмайди, чунки бу ҳол уларнинг ўлимига сабаб бўлиши мумкин.

Тайёр дори турларини сақлаш хусусиятлари

Барча тайёр дори турлари ташқи ёрлиқли оригинал қадокда жойлаштирилиши ва сақланиши лозим. Ҳапдорилар ва дражеларни ташқи таъсирдан ҳимояланган ва алоҳида беморларга бериш учун мўлжалланган корхона қадоғида бир-биридан ажратилган ҳолда сақлаш зарур.

Ҳапдорилар ва дражеларни сақлаш қуруқ ва ёруғдан ҳимояланган жойда амалга оширилади.

Инъекцияларга мўлжалланган дори турларни салқин, ёруғдан ҳимояланган жойда, алоҳида жавонда, идишнинг хусусиятлари (мўртлик) ҳисобга олинган ҳолда сақлаш лозим.

Суюқ дори турлар (сироплар, дамламалар) оғзи герметик пўкакланган, устигача тўлдирилган идишда, ёруғликдан ҳимояланган жойда сақланиши керак.

Плазма ўрнини босувчи эритмалар 0*дан 4*С гача ҳароратда алоҳида, ёруғдан ҳимояланган жойда сақланади.

G'amlamalar bo'limi

Экстрактлар буралиб очиладиган ва ёпиладиган пўкак қистирмали қопқоқли, ёруғдан химояланган жойда, шиша идишда сақланади. Суюқ ва қуюқ экстрактлар 12-15*С ҳароратда сақланади.

Малҳамдорилар, линиментлар салқин, ёруғдан химояланган жойда, қопқоғи зич ёпилган идишда сақланади. Зарурат бўлганда, кирувчи ингредиентларнинг хоссаларига боғлиқ ҳолда сақлаш шароитлари уйғунлаштирилади.

Суппозиторияларни сақлаш қуруқ, салқин қуруқ жойларда талаб этилади.

Аэрозол қадоқлардаги препаратларни сақлаш 3*С дан 35*С гача ҳароратда, қуруқ, ёруғликдан химояланган жойда, оловдан ва иситиш асбобларидан узоқда амалга оширилади. Аэрозол қадоқларни зарбалар, механик шикастлардан асраш тавсия этилади.

Товарларни русумлаш (маркировкалаш)

Ишлаб чиқарилаётган ҳар бир товар бевосита муайян безакка эга бўлади-ёпиштирилган ёки бевосита қадоққа битилган ёрлиқлар. Дори воситалар қўлланиши бўйича йўриқномалар ва варақалар, ёрлиқлар, бандероллар график безаги меъёрий ҳужжатлар талабларига жавоб бериши лозим. Тармоқ стандартларида тайёрланган товарга талаблар белгиланган, қадоқнинг геометрик шаклда ва унинг ҳажмларида қадоқнинг ҳар бир турига нисбатан зарур маълумотлар, шунингдек қабул қилиш қоидалари, ташиш усуллари, сақлаш шартлари ва ҳ.к. кўрсатилган.

Русум мазмуни ва ёзувларни расмийлаштириш меъёрий ҳужжатларда дори-воситаларнинг аниқ турлари, тиббий буюмлар бўйича белгиланган талаблар даражасида бўлиши керак.

Маркировкани тузилиши

текст

расм

шартли белгилар

- Булар товар хақида маълумот- (ахборот)ни олишга
хизмат қилади

- **Маркировкадаги текст (мазмуну)-** маркировкани энг тарқалган қисми бўлиб, сўзлар, харфлар, рақамлардан ва уларнинг йиғиндисидан иборат. Маркировкани асосий функцияси мазмунида(текстида) ёритилади.

- Фармацевтик, парафармацевтик ва тиббиёт товарларининг қадоқлари юзасида жойлашган тексти (мазмун) маркировкада 50 %-100%гача жойни эгаллаши мумкин.

- Ахборотнинг мазмуни бир нечта тилларда тақдим этилади (ўзбек, рус ва хорижий).
- Ахборотни асосий қисмида товарнинг номи (дори, тиббий буюм, техника ва х.к.), қабул қилиш йўллари ва меъёрлари, ишлатилиши, қабул қилиш йўли, огохлантирувчи ёзувлар, фармакологик таъсири ва бошқа кўрсатмалар белгиланади.

РАСМ

- Яратилаётган қадоқни дизайнида *расмлар* катта аҳамиятга эга, чунки истеъмолчи айнан шу расмдан қадоқни олдин ва кейинчалик эслаб таниб олади.

- Дори воситаларнинг қадокъ юзасида **расмлар** хар доим бўлмаслиги мумкин. Кўпроқ парафармацевтик товарларнинг қадокълари юзасида расмлар учрайди.
- Қадокъ юзасидаги **расмлар** эмоционал, баъзан идентификацион вазифани ҳам бажариши мумкин (м-н, товарни қандай ишлатиш ҳақидаги маълумот расм тарзида кўрсатиб берилади).
- Маркировкадаги умумий ахборот ичида расм 0-50%гача жойни эгаллайди

- ***Расмдаги*** маълумотга кўра уларни шартли равишда қуйидаги гуруҳларга бўлиш мумкин:
- а) маҳсулот келиб чиқиши ёки маҳсулот муаллифлари ҳақида маълумот сақлайдиган (хомашё, ишлаб чиқариш жойи): ўсимлик , муаллиф расми.
- б) ишлатиш жойини тасвирловчи расм (аъзолар расми: кўз, ошқозон ва х.к.).
- в) ишлатишни чегаралайдиган (ёши, жинси бўйича)- болалар ёки аёллар учун.
- г) қабул қилинишини тасвирловчи расм.
- д) аниқ тасаввури бўлмаган, қадоқни умумий дизайнини яратишда иштирок этувчи фон, м-н: атом ёки молекулалар расмлари ва бошқалар.

Товар белгиси

- товарни бошқа маҳсулот ичида ажратиб берувчи, алоҳида уни ишлаб чиқарувчига тегишлилигини ҳамда фойда олиш, сифатсиз товарни етказиб берганлиги учун жавобгарликни ўз зиммасига олишини билдирувчи белги.
- Товар белгиси ишлаб чиқариш мулки сифатида биринчи мартаба 1883 йилда ишлаб чиқариш мулкини муҳофаза қилиш ҳақидаги Париж Конвенциясида ҳалқаро эътироф этилди.

- Қадок юзасидаги **товар белгиси** истеъмолчи ва ишлаб чиқарувчи томонидан танилганидан сўнг товарни сифатига ишлаб чиқарувчи томонидан кафолат берувчи белги сифатида кўрилади (айниқса, ишлаб чиқарувчининг бозордаги салоҳияти ошганлари учун).
- **Товар белгиси** — компанияга тегишли умумий маҳсулотга ёки битта ёки бир нечта компаниялар маҳсулотига қўйилади.

Товар белгилари тақсимланади:

- товар ҳақида маълумотлар объектлари
- фирма белгиси (оддий ва юқори нуфузли);
- ассортиментли белги (турли ва маркали).

- Фирмалар **товар белгилари** – товар ишлаб чиқарувчиларнинг бир-биридан фарқловчи, ажратиб турувчи белгилар.
- Фирмалар товар белгилари қуйидаги элементлардан тузилиши мумкин:
- А) сўзлар, харфлар, сўзлар ва харфлар гуруҳидан иборат бўлган ном;
- Б) белгилар, расмлар, фарқловчи ранглар ёки шартли белгилардан ташкил топган фирма белгиси;
- В) химоя белгиси.

- Ушбу мақсадда умумқабул қилинган белгилар ишлатилади:
- **R** ёки **C**
- **R** – товар белгисини юридик томондан ҳимоясини кафолатловчи халқаро реестрда қайд этиш белгиси.
- **C** – фирманинг мулкчилик ҳуқуқини тасдиқловчи товар белгиси.
- **“C”- copyright** – қисқартирилган ингилизча сўзнинг харфидир – “муаллиф ҳуқуқи” - деб таржима қилинади.

- Фирма товар белгилари **оддий** ва **нуфузли** белгиларга бўлинади
- **Оддий фирма белгилари** уларнинг эгалари томонидан ёки махсус мутахассислар томонидан тайёрланиб ўрнатилган тартибда чиқарилиши мумкин.
- Товар белгисининг эгаси ўзининг фирма белгисини қайд этмаслиги ҳам мумкин, аммо бунда у ушбу белгига муаллифлик ҳуқуқига эга бўлмайди.

- **Нуфузли белгилар** – давлат ёки жамоа ташкилотларига давлат олдида бажарган ишлари учун берилади (м-н, товарни экспорт қилишдаги мувафақиятлари учун).
- **Нуфузли белгилар** сифатида фирмалар томонидан халқаро, ҳудудий, миллий кўргазмаларда олинган призлар, медаллар тасвири олинади.
- Нуфузли белгилар берилиб патент идораларида қайд этилмайди. Масалан: минерал сувлар белгилари: Шафоф, Нафтуси, Гидролайф.

- **Ассортиментли (номли) товар белгилари** – товарларни идентификацияси учун мўлжалланган, бўлинади турли ва маркали белгиларга.
- **Турли товар белгилари** – товарларни турлари бўйича идентификациясини белгиламайди.
- Тури бўйича товар белгиси сифатида товарнинг номи, сўзли ахборот, унинг тасвири ёки аниқ маҳсулот турининг харфли белгиси ҳизмат қилади.

- Маркали товар белгиси (**савдо маркаси**)- рақобатдош компаниялар товарларини ажратиш ва идентификацияси учун хизмат қилади.
- Маркали савдо белгиси қуйидаги элементлардан ташкил топган:
- А) марканинг номи – сўз билан ифодаланадиган бир қисми (сўзлар, харфлар, рақамлардан ташкил топган).

- Б) марканинг **эмблемаси** (белгиси) – марканинг яна бир қисми бўлиб унитаниш учун ишлатилади, сўз билан ифодааланмайди (белги, тасвир, ажратувчи ранг ва бошқалар).
- Марканинг номи ҳамда марка белгиси бирламчида “логотип”ни ташкил қилади.
- **Логотип** – аниқ фирма маҳсулотини билдиради.

- ***Nizoral TM*** – маркали товар белгиси, марканинг номи ва химоя белгиси TM дан иборат.
- ***Tuzum R***- қайд этилган савдо маркаси, бунда марканинг номи ва препаратнинг савдо номи бир хил бўлиб АҚШ фирмаси томонидан ишлаб чиқарилган R- химоя белгиси.

- Ишлаб чиқарилган жойларнинг белгилари – товарнинг ишлаб чиқарилган жойи хақида маълумот беради- давлатнинг номи, жойи ёки бошқа географик объект номи товарни номланиши учун ишлатилиши мумкин.
- Бундай белгилар халқаро ва миллий белгиларга бўлинади: ташқи савдо фаолият ичида халқаро белгилар ишлатилади: битта ёки бир нечта харфлар ва рақамли коддан иборат.

- Миллий белгилар – давлат номи кўрсатилади:
- ***Made in Russia*** – Россияда ишлаб чиқарилган.
- ***Made in U.S.A.*** – Ақшда ишлаб чиқарилган.
- ***Product of U.S.A.*** – Ақш маҳсулоти.

Маҳсулотни ишлаб чиқариш маркировка (русумлаш) ёзувлари

- **Серия** – (инглизча Batch) – корхонада бир аниқ вақт ичида, тўхтовсиз, шароитлари ўзгармаган ҳолда маҳсулотни ишлаб чиқарилган сони
- **Партия** – (инглизча Lot) – турли сериялардан иборат сотувга чиқарилган (ёки сотувчига жўнатилган) маҳсулот сони

- Серия рақамларига ишлаб чиқариш санаси ҳам кириши мумкин. М-н:
- Серия № 60**1198** (охириги 4-рақам ишлаб чиқарилган ойни ва йилни билдиради).
- Серия № 064100 – ишлаб чиқариш санаси кирмаган.
- Серия № **9710**239 – биринчи 4-рақам йил ва ойни билдиради.

- Баъзан “**Серия**” сўзи ёзилмаслиги мумкин, фақат 5-6-7 тали рақамлар кўрсатилади.
- Импорт қадоклар юзасида “Лот” ёки “Партия рақами” кўрсатилади
М-н: LoT # 0471, LoT 674НД, LoT № 67.

Яроқлилик муддати

Ишлаб чиқариш санаси V 2001 йил.
Яроқлик муддати 5 йил.

- Кўпроқ яроқлик муддати кўйидагича кўрсатилади.
- Яроқлик муддати: 1095 гача
- Яроқлик муддати: 01.12.2005 гача
- Яроқлик муддати: 07.98.

- Импорт дори воситаларнинг қадоғида яроқлилик муддати “Expiry” (“тугайди”) сўзи билан белгиланади: **EXP 7/98**, **EXP 93**, **EXPIRYDATE 02.12.96**.
- Баъзан **BEST BY 09.00**-- (09.00) гача ишлатиш яхшироқ).
- **USE BY 08/02** --- (08/02) гача ишлатиш мумкин).
- Минерал сувлар ёрлиқларида тайёрланган муддати (ой, йил) маҳсус шкала бўйича тиртиқ сифатида белгиланади. Ишлатиш муддати (12 ой) кўпинча сўз билан ёзилади.

-

Ҳулосалар:

- 1. Қадоқ – тиббий бузилишлар ва йўқолишидан, атроф-муҳитни эса ифлосланишдан ҳимоя қиладиган восита ёки воситалар мажмуидир.
- 2. Бажарадиган вазифасига кўра қадоқ истеъмол, транспорт (ташиш), ишлаб-чиқариш ва консервация қадоғига бўлинади.
- 3. Ишлатилиши бўйича қадоқлар бирламчи, иккиламчи ва учламчи турларга бўлинади.
- 4. Тара -товарни маълум сонини жойлаштиришга мўлжалланган идишдир
- 5. Тара ишлатилиши бўйича транспорт ва истеъмол турларига бўлинади.
- 6. Сақлаш – тайёр маҳсулотни ишлаб чиқаришдан то истеъмолчиларга ёки фойдаланишгача товар ҳаракатининг технологик босқичи бўлиб, мақсади дастлабки хоссаларни барқарорлигини таъминлаш ёки уларнинг минимал йўқотишлар билан ўзгартиришдан иборат.
- 7. Сақлаш шартлари – сақлаш жойларида товарларни сақлаш ва жойлаштириш тартиби билан белгиланган атроф-муҳитнинг ташқи таъсирлар йиғиндисидир.
- 8. ДПМ-лар операция, боғлаш, муолажа ва бошқа бўлимларида дори-дармонларнинг сақланиши тиббий шиша жавонларда ва жарроҳлик курсилар устида амалга оширилади
- 9. Жарроҳлик асбоблари ва бошқа металл буюмларни иситиладиган қуруқ хоналарда, хона ҳароратида сақлаш керак. Сақлаш хоналаридаги ҳаво ҳарорати ва нисбий намлик кескин тебранишга йўл қўйилмайди.
- 10. Боғлаш воситалари шамоллатиладиган қуруқ хоналарнинг жавонларида, қутиларда, токчалар ва ичидан тиниқ мойли бўёқ билан бўялган тагликлар устида тоза ҳолда сақланади.
-

Талабалар билимини текшириш учун назорат саволлари

- 1.Истеъмол идишларга қандай идишлар киради?
- 2.Истеъмол идишларга қандай талаблар қўйилади?
- 3.Қаттиқ дори турларини санаб кўрсатинг?
- 4.Юмшоқ дори турларини кўрсатинг?
- 5.Суюқ дори турларини кўрсатинг?
- 6.Қандай қадоқлаш турларини биласиз?
- 7.Қадоқлаш учун ишлатиладиган ашёлар турлари қандай?
- 8.“Русумлаш” деганда нимани тушунасиз?
- 9.Яроқлик муддатига нима дегани?
- 10.Тайёр дори турларини сақлашда қандай талаблар қўйилади?
- 11.Серия нимани билдиради ва қандай белгиланади?
- **12. Логотип- нима?**

Эпидемиология и профилактика

Этиборингизучунраамат